

Dámy a pánové, soudružky a soudruzi, přátelé.

V těchto dnech před 63 lety žila Třešť obdobně jako mnoho dalších českých a moravských měst a vesnic očekáváním na osvobození od německé okupace. Třešť patřila mezi ta města, jejichž obyvatelé nečekali pasivně na to, až postupující Rudá armáda město osvobodí. Občané města Třešť se rozhodli pro aktivní účast na ukončení německé nacistické okupace. Již počátkem roku 1945 byl ustaven 12členný ilegální Revoluční národní výbor. Ten se ujal veřejných záležitostí města a organizace ozbrojeného oddílu Revoluční gardy. Občané města tak navázali na tradice dělnického hnutí v předválečné době. Město Třešť bylo nejvýznamnějším střediskem dělnického hnutí na Jihlavsku.

V průběhu okupace bylo do věznic a koncentračních táborů postupně zavlčeno téměř 50 občanů města. V koncentračních táborech skončili všichni Židé.

Již první hlášení pražského rozhlasu o zahájení pražského povstání pozvedlo vlasteneckou bojovou náladu ve městě. Rudá armáda vedla bojové operace již v nedalekých moravských okresech. Sveřepý odpor Wehrmachtu a vojsk SS přinutil Rudou armádu krvavě bojovat o každý kilometr. Již odpoledne v sobotu 5. května 1945 Revoluční národní výbor vyhlásil převzetí veřejné moci ve městě. Formovala se ozbrojená Revoluční garda. K vyzbrojení dobrovolníků byly získány zbraně z německých skladů a z vojenských vlakových transportů. Po dva dny Revoluční národní výbor vykonával svoji pravomoc. Zajistil kolem 50 místních nacistů. Revoluční gardy hlídkami obsadily všechny příjezdové cesty.

Místní nacisté a kolaboranti o situaci ve městě informovali gestapo v Jihlavě. Nastoupila trestní výprava oddílů SS. Proti nim stáli nezkušení a podstatně hůře vyzbrojení revoluční gardisté. Zkušení a dokonale vyzbrojení zabíjící snadno tyto hlídky přemohli. V obranném boji padlo 8 příslušníků Revoluční gardy. Pak následovala krutá odvěta za pokus získat svobodu a za ozbrojený odpor. 52 občanů skončilo svůj život salvami popravčí čety. Po dvou dnech esesáci město opustili a ráno 10. května občané uvítali první tanky Rudé armády. Radost z nabyté svobody byla zkalena smutkem pozůstalých.

Nacistická bestie vraždila ještě i v době, kdy na Berlínem vlála rudá vlajka se srpem a kladivem, v době, kdy konec Velkoněmecké Třetí říše byl na dosah, v době, kdy značná část Československa byla již svobodná. Ubývá pamětníků nezapomenutelných květnových dnů roku 1945. Ubývá přímých účastníků bojových akcí Květnového povstání českého lidu. Zbývají poslední pamětníci těch těžkých, ale slavných okamžiků. Ubývá i nás, kteří jsme poslední válečné týdny prožívali jako děti. Myslím, že nikdo z nás nezapomene na chvíle, kdy do města nebo do rodné vesnice vstoupili osvoboditelé. Nikdy nezapomenu na rozjasněné tváře svých rodičů v prvních dnech po osvobození. Zmizely postavy v modrošedých uniformách, odešel strach a obavy z budoucích dní. I ty dětské hry byly jaksi volnější a radostnější. Nehoukaly sirény, přestaly nálety a bombardování. Nikdy z mé paměti nevymizí okamžiky, kdy jsme se s kopce nad mojí rodnou šumavskou vesničkou dívali s tatínkem na bombardované klatovské nádraží, zanikající v plamenech a dýmu, kdy jsme slyšeli hukot leteckých svazů a jakot sirén. Mnozí z Vás jistě máte i hrůznější zážitky a vzpomínky.

V paměti národa navždy musí zůstat trvalá úcta památce těch, kdo bojovali za svobodu vlasti a obnovu Československa. Je to naší povinností.

Druhá světová válka – to nebyl jen boj na frontách. To byly i odvážné diverzní a bojové akce partyzánů, to byla i zpravodajská činnost, to byla i odvaha občanů podílet se na osvobození svého města, své obce. Nedopusťme, aby budoucí generace zapomínaly na statečnost a hrdinství československých a sovětských partyzánů i členů odbojových a zpravodajských skupin. Postavme se pevně proti zlehčování podílu partyzánů na vítězství nad německými okupanty. Postavme se proti pomluvám a hanobením, se kterými se v posledních letech často setkáváme v novinách, v časopisech, v rozhlasových a televizních relacích. Je až neuvěřitelné, že i někteří čeští historici a spisovatelé píšou o partyzánech jako o banditech. Je třeba si položit otázku - komu tyto novokolaboranti slouží? Co je jejich cílem?

Setkáváme se i s názory, že Květnové povstání českého lidu bylo zbytečné, že vedlo ke zbytečnému krveprolití, že způsobilo zbytečné ztráty na životech. Že se mělo počkat na osvobození postupujícími vojsky. Takovéto názory může prosazovat snad jen člověk s absolutní absencí národní hrdosti. Povstání ve městech nebyla českou zvláštností. Byl to obecný jev ve všech okupovaných zemích. Povstala Varšava, osvobozené vojska vstoupila do Paříže, která se osvobodila sama ozbrojeným bojem svých obyvatel. A taktó bychom mohli pokračovat. Stává se módou mluvit a psát o násilí na Němcích, o masakrech na nich. Ojedinelé excesy se vydávají za pravidlo. Tehdejší události a tehdejší situace se chce hodnotit dnešním pohledem, měřítky současné, pro nás dlouhodobě mírové doby. Zapomíná se, jsem přesvědčen, že mnohdy úmyslně a účelově, že každé chování a jednání lidí, že každá událost mají své příčiny. Zapomíná se, že v boji o existenci nebývá humanismus na prvním místě.

Českoslovenští zahraniční vojáci, partyzáni i účastníci domácího odboje nešli do boje za peníze, za budoucím bohatstvím, za cizí zájmy. Šli do boje za vlast, za svobodu českého a slovenského národa. I díky jim zde můžeme dnes být.

Na území naší vlasti je mnoho pomníků, které připomínají oběti národně osvobozenického boje. Na hřbitovech obcí a měst jsou tisíce hrobů našich osvoboditelů. Česká republika je zavázána zákonem č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech i mezinárodními smlouvami k péči o tyto pomníky a hroby. V posledních

letech se množí případy poškozování a ničení pomníků. Nejsou to jen důsledky obyčejného vandalizmu. Přibývá situací, kdy příčinou hanobení a ničení pomníků a jiných pietních míst je politická nenávisť. Politická nenávisť se zaměřuje na vše, co nese symboly spojené s Rudou armádou a partyzánským hnutím. Vadí rudá hvězda, vadí srp a kladivo. Tato politická nenávisť má silnou podporu ze strany některých senátorů a poslanců i některých představitelů výkonné moci. Je v demokratickém státě přípustné, aby představitel vedení města inicioval hanobení pomníků padlým vojákům Rudé armády, jak se nedávno stalo v Brně? A to není ojedinělý případ. Tereziňský národní hřbitov, místa hromadných hrobů obětí pochodů smrti, Ležáky, Lidice, Ploština, slovenská Kremnička a Nemecká a další a další místa připomínající nacistickou krutost nesmí být jen místy vzpomínání. Jsou i místy poučení. Zapomenout nesmíme, ale náš pohled musí směřovat do budoucna. Jsme povinni dělat vše pro to, aby už nikdy a nikde nebyly hromadné hroby zavražděných, aby nezněly popravčí salvy, aby nemizela města a vesnice pod leteckými nálety a raketami.

Právě před 63 lety probíhaly v Evropě poslední boje II. světové války. Československo vívalo své osvoboditele, květy šeříků pokrývaly pancíře tanků. Lidé věřili, že to byla válka poslední.

Nebyla. Ke vzniku válečných konfliktů dochází v různých oblastech světa. Válečné běsnění zasáhlo i Evropu. Krutost válek na Balkáně byla vyvolána politickými zájmy o rozbití Jugoslávie. Na Bělehrad a další města v Jugoslávii dopadaly bomby a rakety, oběti bojů končily v hromadných hrobech. Odtržení Kosova a Metochie otevírá dveře vzniku dalších násilností v této již léta těžce zkoušené oblasti. Desetiletí trvá utrpení Palestinců. Ne trvalou svobodu, ale krutou občanskou válku přinesla Iráčanům americká agrese. Bez konce je válka v Afghánistánu.

Údajná válka proti terorizmu je jen zastírací manévr pro vojenské akce vedoucí k ovládnutí zdrojů ropy, plynu a vody. Na mnoha místech světa, ale i v Evropě se budují nové vojenské základny Spojených států amerických. Proti vůli více než dvou třetin občanů České republiky vláda připravuje výstavbu americké vojenské základny na území naší vlasti. Vybudování této základny je součástí globální vojenské strategie USA usilující o úplnou světovou vojenskou kontrolu. Výstavba vojenských základem v České republice a v Polsku dotváří prstenec kolem Ruské federace.

Vážení přátelé,

nesešli jsme se tu jen ke vzpomínce na oběti německého nacizmu. To by bylo málo. Nebuďme nevšimaví k množícím se projevům veřejné podpory násilí. Na shromážděních některých pravicových sdružení se prakticky veřejně prezentuje neonacizmus, ulicemi českých měst pochodují pravicoví extrémisté s nacistickou symbolikou. Ať naše účast zde a na dalších podobných vzpomínkových akcích je i důkazem našeho pevného odhodlání postavit se proti silícím projevům neonacizmu i v naší zemi. Ať je i projevem našeho odporu proti válkám, ať je výrazem naší touhy po míru. Při památce obětí německého nacizmu, při památce milionů padlých a zavražděných ve strašlivé II. světové válce řekněme jasně a jednoznačně NE všem útočným válkám. Řekněme své hlasité ANO světovému míru a rovnoprávné spolupráci mezi národy.